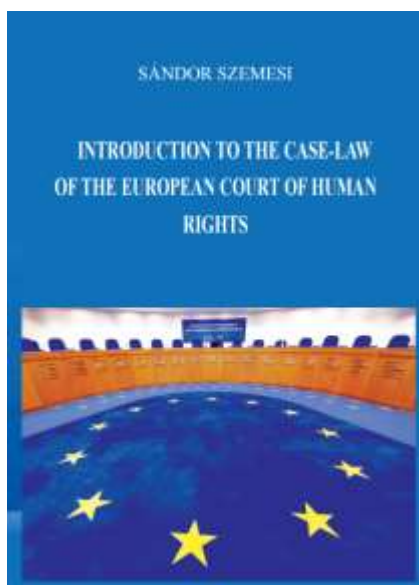

s mindenki más – a téma iránt érdeklődőnek – *ezt* a könyvet.

Pénzes Ferenc

**Szemesi Sándor: Introduction to the case-law of the
European Court of Human Rights**

Licium ART, Debrecen, 2015. 116 oldal

Az 1950-ben elfogadott Európai Jogok Egyezménye napjaink talán leghatékonyabb emberi jogi jogvédelmi lehetőséget biztosító nemzetközi dokumentuma. A szövegét értelmező, az abban foglaltakat a tényleges gyakorlatban megjelenítő Emberi Jogok Európai Bírósága működése során komoly esetjogot alakított ki, amely az egyes cikkek vonatkozásában a konkrét tényállásokból kiindulva magas szintű és egységes elvrendszer mentén bírálja el a kérelmezők által felvetett jogi kérdéseket. Ezek a döntések az Egyezményben részes felek – így

Magyarország – számára is belső jogot alakító körülményként értékelhetőek, melynek alátámasztásául szolgál, hogy határozataiban az Alkotmánybíróság is gyakran hivatkozik a strasbourgi testület által kidolgozott elvekre, és az egyes tényállások alapján levezetett alapvető megállapításokra.

A könyv szerzője vitathatatlanul a téma szakértőjének tekinthető, különös figyelemmel arra, hogy az adott témához kapcsolódóan írta meg PhD dolgozatát (A diszkrimináció tilalma az Európai Jogok Bíróságának gyakorlatában), és azt követően is a strasbourgi bíróság esetjoga áll vizsgálata középpontjában.

Az emberi jogok védelmének kutatása és oktatása a magyar jogi felsőoktatás egyik olyan speciális része, mely nem korlátozódhat és nem is korlátozódik pusztán a hazai jogirodalom és gyakorlat bemutatására, hanem a határokon átvélve nemzetközi szinten vizsgálja a külföldi megoldások elméleti és gyakorlati hátterét. Ezen témán belül kiemelt jelentőséggel bír az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjoga, amely olyan zsinórmértékül szolgál az európai emberi jogi diskurzusban, amelyet valamennyi európai államban egységes szempontok

szerint lehet kutatni, összehasonlítani és tanítani.

Jól mutatja ezt, hogy a jogterület nem csupán a magyar jogászképzésben szerepel önálló tantárgyként, hanem a magyar és angol nyelvű PhD képzésben, valamint a European and International Business Law LLM képzésben is megtalálható – ez utóbbiban ráadásul 2015 óta Erdélyben is, a Sapientia Egyetemen együttműködésben.

A könyv ekként nem csupán a hazai, hanem a Magyarországon kívüli jogi felsőoktatásban is használható. Külön kiemelendő, hogy az egyik első, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara oktatója által írt angol nyelvű tankönyvről van szó, mely a Debreceni Egyetem „Szak-nyelv-tudás – Az idegen nyelvi képzési rendszer fejlesztése a Debreceni Egyetemen” című TÁMOP pályázata keretében készült el.

A szerző – helyesen – abból az általánosan elfogadott felfogásból indul ki, miszerint az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogának kézikönyv-szerű bemutatása gyakorlatilag lehetetlen vállalkozás, figyelemmel arra, hogy a bíróság működésének hatvan éve alatt közel húszezer érdemi ítélet született meg. Lehetséges azonban ebből az esetjogból kiemelni néhány „vezető ügyet”, melyeken keresztül érzékelhető a Bíróság megközelítése az egyes Egyezményben foglalt jogok megsértése terén. Ezzel a módszerrel a témában nem járatos olvasó számára is érthetővé válik az Embe-

ri Jogok Európai Bírósága gyakorlata, és kikristályosodnak azok az elvek, amelyek mentén az egyes döntések megszületnek.

A könyv első fejezete magát az Emberi Jogok Európai Bíróságát mutatja be. Naprakészségét és alaposságát jól jelzi, hogy még a luxemburgi bíróság 2014 decemberi, az Európai Unió Emberi Jogok Európai Egyezményéhez történő csatlakozásának lehetőségét vizsgáló tanácsadó véleményére is kitér (mely tanácsadó vélemény azt állapította meg, hogy a jelenlegi keretek között az Európai Unió egyelőre nem csatlakozhat az Egyezményhez). A fejezet nem elsősorban a bíróság szervezetét és intézményét mutatja be, hanem sokkal inkább az esetjogra összpontosítva az ún. elfogadhatósági kritériumokat elemzi. Ezen elfogadhatósági kritériumok alapján dönti el az Emberi Jogok Európai Bírósága, hogy egy benyújtott kérelemmel lehetséges-e érdemben foglalkozni, vagy azt különféle formai, illetőleg tartalmi okból el kell-e utasítani, ekként ezen fejezet nem csupán a joghallgatók, de még a gyakorló jogászok számára is hasznos információkat tartalmaz. A szerző az egyes állításait a strasbourgi bíróság konkrét ügyeivel magyarázza.

Valamennyi vizsgált jog esetében a szerző először az adott cikk tartalmát, illetőleg az adott jog „magját” bontja ki, amely során az olvasó számára egyes esetekhez kapcsolódóan nyitja ki azt, hogy az egyes cikkek pontosan milyen tarta-

lommal bírnak. Ezt követően valamennyi cikk esetében bemutatja azt a három–hat esetet, amely a bíróság tekintetében az adott jog vonatkozásában a legnagyobb hatással jelentkezett, illetőleg amely a jogfejlesztés vonatkozásában a leginkább relevánsnak minősül. Az esetekben megtalálható a konkrét tényállás, valamint a felek álláspontja röviden, és a bíróság döntése. Figyelemmel az esetjog terjedelmére, az a szerzői döntés, hogy csak néhány jogesetet emel ki és elemez bővebben, mindenképpen indokoltnak tekinthető. A vezető ügyek kiválasztása logikus és megalapozott, bár ezek között meglehetősen kevés a magyar vonatkozású ügy, amely első gondolatra hátrányként lenne értékelhető, azonban ez mind a téma feldolgozása, mind pedig a potenciális célközönség szempontjából helyes döntés.

Az egyes fejezetekben a szerző elemzi többek között az élethez való jog, a kínzás tilalma, a szabadsághoz és biztonsághoz való jog, a tisztességes eljáráshoz való jog, vagy éppen a magán- és családi élethez való jog elméletét és gyakorlatát, de olyan jogok védelmére is kitér, mint például a rabszolgaság és kényszermunka tilalma. Bár érthető, de különösen a rabszolgaság és kényszermunka tilalmával összefüggésben kritizálható ez a szerzői döntés, hiszen más, egyes kiegészítő jegyzőkönyvekben szereplő (és valóban kisebb jelentőséggel bíró) jog bemutatására ugyanakkor nem

került sor, mint amilyen például a szabad választásokhoz való jog.

A könyv ismeretében azt mondhatjuk, hogy az olvasó számára új kapu nyílik meg, amelyen keresztül ez a speciális, azonban az európai jogfejlődés vonatkozásában kikerülhetetlen és rendkívül lényeges terület alapjaiban megismerhetővé válik, ami jelentős segítséget jelenthet gyakorlati szakemberek számára is, hiszen számos olyan elvet tartalmaz, amely egy esetlegesen indítandó eljáráshoz komoly támpontot adhat.

Bár a téma esetében a szerzőt megelőzően is voltak hasonló jellegű próbálkozások (pl: Brád András-Weller Mónika: A Strassbourgi Emberi Jogi Bírászkodás kézikönyve, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2011), azonban jelen mű alaposága és szerkezeti felépítése miatt mégis hiánypótlónak mondható, tekintettel arra, hogy struktúrája és nyelvezete könnyen felhasználhatóvá teszi az egyébként meglehetősen nehéz témát. Talán a könyvet még jobban olvasóbaráttá (és különösen gyakorló jogász-baráttá) lehetett volna tenni azzal, ha az irodalomjegyzék nem csupán felsorolva tartalmazná a legfontosabb jogeseteket, hanem egy jogesetmutató is segítené a keresést.

Reméljük, hogy a könyv iránti érdeklődésnek köszönhetően hamarosan sor kerül majd egy második kiadásra is, mely ezeket a szempontokat is figyelembe veszi majd.

Sipka Péter